

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра культурології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан МТФ
Вячеслав БРАТІШКО
«15» травня 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри культурології
Протокол №13 від «12» травня 2024 р.

Завідувач кафедри культурології

 Ірина МАЙДАНЮК

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Автомобільний транспорт»

 Євген КАЛІНІН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЯ

Галузь знань 27 «Транспорт»

Спеціальність 274 «Автомобільний транспорт»

Освітня програма «Автомобільний транспорт»

Факультет Механіко-технологічний

Розробники: д.ф.н., професор Майданюк І.З.

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни «ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»

Дисципліна «Етнокulturологія» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про етнокulturу як важливу складову духовного розвитку суспільства та національної ідентичності. У межах курсу розглядаються походження й еволюція етносів, закономірності формування традиційної та сучасної культури, взаємозв'язок мови, релігії, мистецтва, звичаїв і обрядів у житті народів світу та України.

Особлива увага приділяється українській етнокulturній спадщині, її регіональним особливостям, ролі народних традицій у збереженні історичної пам'яті та культурної самобутності в умовах глобалізації. Дисципліна сприяє усвідомленню цінності культурного різноманіття, формуванню толерантності, міжкультурного діалогу та поваги до інших народів і культур.

Вивчення курсу розвиває світоглядні, соціокulturні та комунікативні компетентності, уміння аналізувати етнокulturні процеси, інтерпретувати культурні явища та застосовувати отримані знання у професійній і громадянській діяльності.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	274 Автомобільний транспорт	
Освітня програма	Автомобільний транспорт	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	—	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	15 год.	4 год
Практичні, семінарські заняття	15 год.	8 год
Лабораторні заняття	—	
Самостійна робота	60 год.	78 год
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2 год.	1 год

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є покращення гуманітарної підготовки студентів, забезпечення орієнтації студента в етнокulturологічній науковій проблематиці, надання уявлення про системність етнокulturного аналізу, поглиблення навичок кulturологічного аналізу етнічних культур, ознайомлення студентів з основними тенденціями та формами етнокulturного розвитку

українського народу від найдавніших часів до сучасності; підвищення етнічної свідомості студентів та їхньої підготовки з огляду на майбутню роботу в мультикультурному середовищі; сприяння формуванню знань та компетенцій на основі засвоєння основ культурологічної проблематики; ознайомлення студентів з основами такого різновиду філософського знаннями, як етика та естетика, які становлять фундамент гуманітарного знання та відіграють основоположну роль у формуванні світоглядних засад особистості й у виборі стратегії життєвої практики.

Завданням є аналіз наукової проблематики сучасних етнологічних, етнокультурних, кроскультурних досліджень на етнічному матеріалі, ознайомлення з науковим інструментарієм культурологічного аналізу етносів та традиційних суспільств, формування сучасних гуманітарних уявлень про поліцентричність культур, становлення унікальних етнокультур в контексті загальносвітового цивілізаційного процесу; надання студентам необхідного рівня знань про сутність та функції моралі, закономірності морального відношення люди до дійсності; сприяння усвідомленню значимості моралі та естетичних категорій як фундаментального контрольно-регулятивного механізму суспільного життя; формування уяви про необхідність культивування естетичних цінностей як основоположної умови розкриття сутнісних потенцій людського в людині; спонування до розвитку чуттєвості як опозиції байдужості; вироблення здатності критичного судження смаку та застосування етичного інструментарію для діагностики як суспільної так і власної моральної практики..

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері автомобільного транспорту або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів технічних наук, економіки та управління і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 4. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН 2. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово при обговоренні професійних питань.

РН 25. Презентувати результати досліджень та професійної діяльності фахівцям і нефхівцям, аргументувати свою позицію.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. <i>Етнокультурологія</i>													
Етнокультурологія як галузь наукового знання. Історичні джерела української етнографії й етнокультурології	1, 2	14	2	2			10	13		1			12
Етнос як об’єкт наукового дослідження. Етногеографічні аспекти етнокультурології. Етногеографічне районування світу	3, 4	14	2	2			10	14	1	1			12
Етнічні процеси. Поняття етнічної традиції. Психологічні й етнопсихологічні аспекти етнокультурології. Етнолінгвістичні аспекти етнокультурології. Етнос і мова	5, 6	14	2	2			10	14	1	1			12
Разом за змістовим модулем 1	42		6	6			30	41	2	3			36
Змістовий модуль 2. <i>Етика та естетика</i>													
Предмет і завдання етики. Типологія етичних учень Сутність моралі. Вищі моральні цінності	7, 8	12	2	2			8	14	1	1			12
Моральні аспекти людської діяльності. Прикладна етика: завдання та моральні колізії	9, 10	12	2	2			8	14	1	1			12
Предмет та методологія естетики Категорії та поняття класичної естетики	11, 12	12	2	2			8	14		2			12

Естетика та питання художньої творчості. Зміст і форма твору мистецтва. Види мистецтва	13, 14, 15	12	3	3		6	7		1			6
Разом за змістовим модулем 2	48	9	9			30	49	2	5			42
Усього годин	90	15	15			60	90	4	8			78
Курсовий проект	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Усього годин	90	15	15			60	90	4	8			78

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Етнокультурологія як галузь наукового знання. Історичні джерела української етнографії й етнокультурології	2
2.	Етнос як об'єкт наукового дослідження. Етногеографічні аспекти етнокультурології. Етногеографічне районування світу	2
3.	Етнічні процеси. Поняття етнічної традиції. Психологічні й етнопсихологічні аспекти етнокультурології. Етнолінгвістичні аспекти етнокультурології. Етнос і мова	2
4.	Предмет і завдання етики. Типологія етичних учень Сутність моралі. Вищі моральні цінності	2
5.	Моральні аспекти людської діяльності. Прикладна етика: завдання та моральні колізії	2
6.	Предмет та методологія естетики Категорії та поняття класичної естетики	2
7.	Естетика та питання художньої творчості. Зміст і форма твору мистецтва. Види мистецтва	3

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні поняття етнокультурології. Історико- регіональна характеристика культури. Етнічні процеси в сучасному світі. Постколоніальні та етнічні дослідження.	2
2	Етнічна свідомість і традиція як чинники етнокультурного процесу. Трансформації етнічної традиції в сучасному культурному просторі. Етноси та етнічна культура Океанійського та Австралійського регіонів. Африканські етноси та етнічна культура.	2
3	Етноси і традиційна етнічна культура Північної і Латинської Америки. Азійські етноси та етнічна культура. Етнічні культури Сибіру та Кавказу.	2
4	Етноси й етнічні культури східноєвропейських та західно-центрально-європейських регіонів. Українська етнічна культура. Українська народна матеріальна та духовна	2

	культура	
5	Становлення і розвиток українського професійного музичного мистецтва. Становлення і розвиток української архітектури. Становлення і розвиток українського образотворчого мистецтва. Сучасний стан української літератури	2
6	Типологія етичних учень. Сутність моралі. Прикладна етика	2
7	Становлення естетичної свідомості. Естетичні категорії. Естетика та питання художньої творчості. Проблема самовизначення мистецтва	3
Разом		15

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Етнос як об'єкт наукового дослідження: базові теоретичні підходи, концепції (С. М. Широкогоров, Ю. В. Бромлей, Л. М. Гумільов, С. Токарев, В. Алексєєв та ін.).	10
2	Принципи класифікації етносів (географічна класифікація, релігійна класифікація, расова класифікація, етнолінгвістична класифікація. господарсько-культурна класифікація, історикокультурна класифікація).	10
3	Структура етнічної культури. Наукові концепції феномена етнічності. Етнос як об'єкт наукового дослідження.	10
4	Трансформації етнічної традиції в сучасному культурному просторі.	8
5	Культура субетнічних та етнографічних груп українського етносу.	8
6	Вищі моральні цінності. Моральні аспекти людської діяльності.	8
7	Естетика та питання художньої творчості.	6
Разом		60

6. Засоби діагностики результатів навчання:

- залік;
- модульні тести;
- реферати;
- інші види.

7. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод;
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

- самостійна робота (виконання завдань);
- інші види.

8. Методи оцінювання

- залік;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати, есе;
- захист практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах
- інші види.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

10. Навчально-методичне забезпечення:

- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;

11. Рекомендовані джерела інформації

1. Білоус П. В., Коваль О. І. Етнокультурологія: навчальний посібник. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2023. 336 с.
2. Мельник І. В., Савченко Т. О. Культура і етнічність: вступ до етнокультурології. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 280 с.
3. Кириченко Н. О. Етнокультурологія: теорія та практика. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. 312 с.
4. Олійник Т. В. Етнокультурні виміри сучасності. Київ: Видавництво «Освіта України», 2021. 264 с.
5. Дзюк Л. М. Українська народна культура у контексті глобалізації. Тернопіль: УНТ, 2025. 296 с.

6. Safran W. *Ethnicity and Nationalism: An Introduction*. 4th ed. London: Routledge, 2022. 384 p.
7. Barth F. (ed.) *Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Cultural Difference*. New revision ed. Long Grove: Waveland Press, 2021. 464 p.
8. Eriksen T. H. *Small Places, Large Issues: An Introduction to Social and Cultural Anthropology*. 4th ed. London: Pluto Press, 2023. 368 p.
9. Hannerz U. *Cultural Complexity: Studies in the Social Organization of Meaning*. New edition. New York: Columbia University Press, 2021. 256 p.
10. Appadurai A. *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Expanded edition. Minneapolis: University of Minnesota Press, 2021. 344 p.
11. Alvarez R. R., Escobar A., Povinelli E. A. *Anthropology and the Ethnic Subject*. Durham: Duke University Press, 2022. 288 p.
12. Jenkins R. *Social Identity*. 4th ed. London: Routledge, 2023. 240 p.
13. Kottak C. P. *Cultural Anthropology: Appreciating Cultural Diversity*. 18th ed. New York: McGraw-Hill Education, 2022. 560 p.
14. Levi-Strauss C. *Structural Anthropology*. New edition. New York: Basic Books, 2022. 464 p.
15. Smith A. D. *Nationalism: Theory, Ideology, History*. 3rd ed. Cambridge: Polity Press, 2021. 376 p.